

men Episcopus eas commutare cum supervenit talis causa quae si cognita fuisset a testatore aliter dispouisset; tunc potest Episcopus interpretari ejus voluntatem et applicare legatum alli operi pio. Testatores tenentur in conscientia et sub gravi legare sua bona, non solum haeredibus necessariis, filiis, parentibus, aut avis quoad legitimum, sed etiam fratribus et sororibus, cum isti necessitate gravi laborant; si autem talis necessitas non sit, aut si in ea constituti gradu remotiori essent conjuncti, erit tantum obligatio levis.

VIII PRÆCEPTUM.

1. Judicium temerarium est mortalem cum sine sufficienti motivo judicatur proximum grave malum commisso. Suspiciones rarius sunt mortales; eas concipere aliquando tenentur domini et patresfamilias, tantum illas aliis ne communicent sine necessitate.

2. Contumelia est gravis, cum per eam graviter laeditur honor proximi coram ipsomet; unde si fuit publica, publice ei honor restituendas est.

3. Litteras reserare est illicitum nisi saliem praesumatur consensus ejus ad quem mittuntur, aut ejus a quo scriptae sunt, et est graviter illicitum, si materia sit gravis. Licet tamen privatis aperire litteras suorum adversariorum qui sibi injustam causant molestiam; licet quoque ut evitetur injuria gravis quae imminet aliqui tertio. Legens ex curiositate litteras laceratas et in publico loco relictas a domino (non autem in privato) modo non patefaciat secretum cum illius damno, non peccat, quia non facit ei ullam injuriam.

4. Illa dicitur vera detractio quae fit ut denigretur alterius fama, non autem illa quae fit ob aliquod bonum necessarium. Hinc infertur quod si manifestatur aliquod delictum occultum et verum proximi, ad justum finem, v.g. ut proximus cor-

—60—

rigatur, aut ut evitetur grave damnum aliorum, et nullum aliud extaret medium ad illud vitandum, tunc illud patefacere non est illicitum. Nemo potest patefacere delictum alierius occultum, sed injuste cognitum, ad evitandum suum grave damnum.

Arcanum promissum obligat juxta intentionem promittentis; commissum autem potest manifestari si praesumatur consensus committentis, si occultatio vergeret in damnum commune vel alicujus innocentis, vel committentis, vel illius cui fuit commissum.

Licet patefacere peccatum alterius in quantum opus est ad levandam injuriam gravem qua quis affectus est, praesertim si uni tantum vel alteri viro prudenti reveletur. Delictum alicubi publicum potest alibi manifestari, si expediat ad bonum commune, ut a malefactore alii praecaveant.

Peccat graviter qui libenter audit graves detractiones, maxime si de-

—61—

lectetur de damno quod ex detractione proximus patitur (sed si tantum de novitate, aut curiositate illius detractionis, multi eum excusant a mortali) aut qui cum possit, eas non impedit maxime si superior sit. Si reparatio sit exigenda, optandum est ut fiat ante absolutionem.

Cessat obligatio reparandi si res jam oblivioni data sit, vel si fides non adhibeatur detrahenti, aut reparanti. Qui non potest verbis, non tenetur pecunis famam compensare. Excommunicantur auctores aliquorum libellorum infamantium.

DE PRAECEPTIS

ECCLIESIAE.

1. Quolibet die jejunii nemo potest dispensari ad carnem manducandam, nisi de legitima causa et de utriusque medici consilio, id est medici, Parochi aut Confesarii; ita declaratum fuit a Benedicto XIV in Bulla *Non ambigimus*, data die 3 martii 1741. Non potest dispensari integra communitas sine auctoritate Papae. Non peccat, saltem graviter, qui horam comedionis minus una hora anticipat, et multo plus, si adsint bonae rationes.

-63-

Possunt sumi intra diem electuaria, modo non in quantitate nimia et ob aliquam causam justam; item uncia cibi semel atque iterum, ad depellendam debilitatem, potionis (excepto lacte et jure), succus fructuum, uavarum pressarum. Idem dicimus de aqua congelata mixta cum saccharo, et succo citri, aut alterius substantiae, quia congelatio non mutat naturam. Valde attendendum est ad usum regionis, et cendum a scandalo.

2. Collatiuncula potest esse octo pro omnibus, decem unciarum pro iis qui fame patiuntur, insuper potus. Quoties quis in die jejunii vescitur carne aut lacticiniis, toties peccat; si autem bis comederit cibos esuriales, sine advertentia ad jejunium, videtur teneri ad abstinentiam reliquo die, quia non nisi materialiter jejunium fregit, et pro reliquo tempore potest illud servare, alioquin illud etiam formaliter franget.

3. Si causa quae eximit subditum fuerit evidens, seipsum eximere potest; si autem dubia, recurrat ad Episcopum aut Parochum. Excusantur inter alios sexagenarii, etiam bene valentes. Qui artem exercere nequit de se non laboriosam sine magno incommodo, spectata sua debilitate, non tenetur ad jejunium. Excusat iter pedestre 4 aut 5 horarum. Artifices divites non tenetur a labore abstinere ut jejunare possint. Peccat qui sine justa causa laborem assumit, quo liberatur a jejunio.

4. Ad confessionem annuam tenentur qui ante septennium peccaverunt

5. Qui peccavit graviter et praevidet, quod postea non poterit confiteri, debet praevenire tempus pracepti; et ratio est, quia cum iste jam peccaverit, jam contraxit obligacionem confidendi in illo anno, quare si praeviderit, quod postea non possit adimplere, illud tenetur praevire.

6. Declaravit S. Cong. anno 1584 quod si Episcopus prohiberet ne quis Confessarius in Paschate audiret confessiones sine licentia Curati, talis decreti nullam habendam esse rationem. Quilibet Sacerdos approbatus ab Ordinario loci est proprius Sacerdos. Qui praecēpto annuo non satisfecit, tenetur quantocius confiteri.

7. Praeceptum communionis paschalis urget toto anno post Pascha: non potest anticipari: debet fieri in Parochia: sed a Sacerdotibus (si celebrent), ubique: si non celebrent, aequē ac caeteri in Parochia: a peregrinis ubique. Parvuli non videntur debere communicare statim ac usum rationis adepti sunt, possunt autem, at in periculo mortis debet eis dari communio. Obligatio communicandi incipit ab anno nono, et non potest differri ultra annum 14

DE OFFICIIS.

NONNULLORUM SÆCULARIUM.

1. Judex qui scit privata notitia aliquem esse reum quem juridice constant esse innocentem, non potest eum damnare. Si probatus est juridice reus, judex qui scit eum esse innocentem non damnet eum circa poenas corporales, non item in pecuniarisi et civilibus. Judex non potest judicare juxta opinionem minus probabilem; si aequalis sit probabilitas, in causa civili, dividat favendo possessori; si causa sit criminalis, semper favendum est reo. Judex non admittat dona, praesertim pretiosa.

2. Advocatus potest defendere in causis criminalibus reos nocentes non autem actores in dubiis. Tenerit defendere, etiam cum suo gravi incommodo, si aliud remedium non pateat, eum qui in extrema necessitate versatur; in necessitate gravi,

tenetur si habeat superfluum suo statui, sed non cum gravi incommodo. Potest defendere causas aequae et etiam minus probabiles actorum, modo eos moneat pro ipsis non stare nisi probabilitatem. Peccat si tueatur causam certe injustam, et poterit teneri ad reficienda damna utriusque partis. Peccat, si paciscatur de pretio dum lis actitur; aut de parte litis evictae; si plures suscipit causas quam par sit expedire; si parti adversae arcana patefaciat; si dolis aut dilationibus injustis utatur.

3. Quilibet tenetur accusare delinquentem cum agitur de damno communi, aut damno innocentis, modo non sit gravi incommodo denuntianti; qui autem stipendio ad id locatur, tenetur etiam cum gravi incommodo, secus compenset; non item exactores gabellarum, qui non tenentur nisi ad solvendum valorem gabellarum. Culpa religiosi potest, et saepe debet denuntiari Praelato, religioso non admonito. In quibus-

dam casibus aliqui non tenentur ad denuntiandum, licet Episcopus monitorium dederit.

4. Denuntientur suspecti de haeresi, Confessarii sollicitantes, sortilegia patrantes, sacramentis abutentes, duas uxores habentes, sed non cum gravi damno proprio; haeretici autem formales etiam cum damno proprio; imo ab uxoribus, filiis, parentibus debent denuntiari. Denuntientur Episcopo intra mensem illi qui propositiones haereticales proferunt, si serio et advertenter protulerint, secus si ex ignorantia, ira, siue pertinacia.

5. Testis non tenetur veritatem fateri, nisi cum ea opus est pro bono communii aut malo proximi reparando, aut ut pareat judicii legitime interroganti, nempe cum semiplena probatione, aut indiciis evidenteribus. Non tenetur cum timet sibi aut suis grave malum, aut scit rem sub secreto, nisi agatur de malo communii aut privato avertendo.

Si testis taceat veritatem, non videatur teneri ad restitutionem

6. Reus non tenetur fateri, nisi judex sit legitimus et legitimate interroget, cum semiplena probatio-ne, nec videtur etiam teneri si legitimate interrogetur. Potest fugere e carcere, etiam nocens, et alii possunt eum juvare, modo fuga non ob-sit bono communi.

DE SACRAMENTIS

IN GENERE.

1. Ad sacramenta confienda requiritur intentio saltem virtualis in Ministro *fasciendi quod facit Ecclesia*.

2. Licet conferre sacramenta sub conditione, non solum in casu ne-cessitatis, sed quoties adest gravis utilitas, et justa causa; contra, sine causa, esset culpa gravis: neque est necessarium conditionem verbis **ex-**

primere, sed sufficit si mente concipiatur; exempli causa, absolvere cogitando, si es dispositus.

3. Nequidem ad vitandam mortem licet dare communionem peccatori publico, nisi constet de ejus poenitentia, de reparato scando, et ablata occasione proxima; non debent Parochi assistere matrimonio talium, nec sponsa cum tali contrahere.

4. Bened. XIV vetat ne Parochus procedat ad publicationes, quin prius interrogaverit sponsos de iis quae ad fidem pertinent.

5. Ad procurandum baptismum prolis, non licet cum probabili periculo mortis incidere matrem, etiam moribundam et consentientem, sed statim a morte incidatur.

6. Cum imminet periculum mortis, si adsit peritus, proles potest, et debet baptizari sub conditione; mediis instrumentis in utero.

7. Baptismus collatus in quamcumque parte corporis praeterquam in capite, debet reiterari sub condi-

tione. Graviter peccant qui differunt baptismum ultra decem dies sine causa justa, et gravi. Fetus abortivi sub conditione baptizentur; item infantes expositi, licet scriptum inveniatur de baptimate recepto, si de eo aliter certo non constet.

8. Possunt baptizari filii haereticorum invitis parentibus, etiamsi apud eos remaneant, non autem infidelium, nisi filius rationis compos postulet, vel sit in periculo mortis, vel si extra parentum curam, nec timeatur ne ad ipsos regrediatur, vel unus parentum consentiat, licet alter positive repugnet.

9. Non contrahunt impedimentum a debito parentes qui baptizant in necessitate, nec videntur etiam illud contrahere qui baptizant sine necessitate, licet graviter peccant.

10. Qui confirmationem recipere possunt, si negligant, gravis peccati rei sunt, ait Bened. XIV in Bulla *Etsi Pastoralis*. Infantibus ante septennium non conferatur sine causa, v. g., in periculo mortis vel quia

Episcopus diu abesset. Jejunium non exigitur. Debet esse patrinus, et unicus et confirmatus, et aliis a baptismo, ejusdem sexus, non regularis, et contrahitur cognatio inter confirmatum et suscipientem et inter suscipientem et parentes confirmati.

DE EUCHARISTIA.

1. Inter effectus Eucharistiae numeratur remissio venialium, et per accidens etiam mortalium, si quis eorum inscius, aut putans se contritionem habere, accedit ad communionem cum attritione.

2. In periculo mortis potest laicus se ipsum communicare, vel alium, si desit etiam clericus qui id praestet. Videtur Sacerdotem posse se ipsum communicare ex sola devotione, deficiente alio qui ministret.

3. Videtur peccare graviter ille qui in mortali existens Eucharistiam dispensant.

4. Communio potest dari in missis pro defunctis, sed non ex praeconsecratis, nisi celebretur in violaceo, quod certe licet.

5. Viatico muniri debent praeter infirmos, ii qui periculoso conflictum, aut navigationem aggressuri sunt, et mulieres cum periculo parturiae.

6. Hic advertendum quod quando infirmus jugi vomito laborat, non potest communicare si saltem per sex horas ab illo liber non fit.

7. Non tenetur quis cum periculo scandali aut infamiae recedere a sacra mensa, quia tunc recordatur alicujus peccati mortalis oblitus in confessione; sufficit ut illud postea confiteatur.

8. Potest celebrare Sacerdos mortalis reus cum contritione, non praemissa confessione (non ex devotione) sed ad dandum viaticum, vel si Parochus (non alias) deberet celebrare pro populo, qui missa careret; aut si secus adesset periculum infamiae gravis. Si habeat tan-

tum peccatum reservatum, et non
adsit Confessarius pro reservatis ap-
probatus, sufficit ut conteratur, aut
confiteatur de alia materia, nec te-
netur explicare reservatum ei qui
non potest ab eo absolvere; sed si
cum reservato habeat etiam non re-
servata, non potest celebrare quin
praemittat confessionem non reser-
vatorum. Debet confiteri quam pri-
mum, ex praecerto Tridentini: a
Doctoribus fuit determinatum, quod
illud *quam primum* importat intra tre-
 dies, et quod imponit gravem obli-
gationem

9. Non frangit jejunitum taba-
cum per nares, aut in fumo, aut mas-
ticatum, si expuatur.

10. Potest dari, vel non viati-
cum ei qui eodem die communica-
tus in morbum mortale incidit.

11. Non potest Sacerdos non je-
junus celebrare ad dandum viati-
cum. Eucharistia potest sumi a non
jejuno Sacerdote aut laico, ne pro-
fanetur; item a Sacerdote qui cele-
brando recordatur se non esse jeju-

num, etiam si de hoc recordetur an-
te canonem, si timeat infamiam,
quae si non timetur, ante consecra-
tionem debet discedere ab altari;
item ad perficiendum sacrificium
suum vel alterius.

12. Pollutio involuntaria non im-
pedit communionem, si mens non
perturbetur; nec debitum conjugale,
praesertim redditum; nec tempus
menstrui.

13. Communio denegetur mulie-
ribus quae nudato pectore acce-
dunt.

14. Reductio numeri Missarum
in fundatione impositorum pertinet
ad solum Papam.

15. Sufficit applicatio Missae a-
liquando facta et non retractata.
Applicatio conditionata de praeteri-
to est valida; de futuro autem quod
non est notum nisi Deo, est certe
illicita ex prohibitione Clem. VIII,
sed probabilius etiam invalida.

16. In die omnium Defunctorum
potest accipi stipendium.

17. In altari privilegiato non lucratur indulgentias qui non celebrat de Requiem, cum ritus id permittit; diebus autem quibus Missae Defunctorum prohibentur lucratur.

18. Sacerdos minori spatio quadrantis Missam etiam brevissimam celebrans, valde difficulter, ne dicam impossibiliter potest excusari a peccato gravi, et duplice, id est scandali et irreverentiae, si publice celebret.

19. Eleemosyna pro Missis non accipiuntur ultra mensem, ex decreto S. C. Concilii. Nihil de iis retineatur pro expensis celebrationis, nisi Ecclesia nulos, haberet redditus, et tunc nihil plus quam expensae.

20. Statuae et reliquiae in altari non apponantur ubi exponitur SS. Sacramentum ex decreto Innocent. XI.

21. SS. Sacramentum nequit in aliis Ecclesiis quam parochialibus asservari, sine dispensatione S. Sedis.

DE SACRAMENTO
POENITENTIAE.

1. Potest dari absolutio sub conditione, si Confessarius prudenter dubitet an eam dederit, aut an poenitens sit dispositus, et adsit necessitas eum absolvendi, quia morti proximus videtur; non autem pro recidivis qui non dant signa certa suae dispositionis, si aliunde non adsit necessitas eos absolvendi.

2. Contritio perfecta, juxta Tridentinum, oritur ex motivo caritatis; imperfecta, ex turpitudine peccati per lumen fidei cognita, aut metu gehennae excludenti voluntatem peccandi. Perfecta obligat in periculo mortis, et insuper ut quis non diu maneat in statu peccati, si non confiteatur, quod non videtur differendum ultra mensem, sed non obligat quolibet die festo.

3. Sufficit dolor generalis, quin singula peccata recenseantur.